

MARSKIN JALANJÄLJILLÄ MIKKELISSÄ

Teksti ja kuvat: SI SIHVOLA

Sain tiedustelun Erkki Sutelalta, josko olisi kiinnostusta hänen opastamalleen kierrokselle Jalkaväkimuseoon sekä Päämajamuseoon ja kierroksen kruunaisi lounas kuuluisalla Mikkelin Klubilla hotelli Kalevassa. Tiedustelujeni jälkeen saimme kokoon omasta väestämme jopa kolme henkilöä, tosin maanantaipäivä juhannuksen jälkeen saattoi olla monelle vaikea aika. No, olihan seurueessa lopulta reilut 20 henkeä Sutelan tuttavina, joten tarina alkakoon...

Toukokuussa 1941 päämaja palasi Mikkeliin valmistelemaan mahdollista uutta sotaa. Kaupunkiin saapui ylin sodanjohto esikuntineen sekä maa-, meri- ja ilmapvoimien muodostama operatiivinen osasto. Päämajaan kuului esikuntapataljoona, jonka muodostivat toimintavartio- ja autokomppaniat. Enimmillään niihin kuului lähes 700 miestä ja 15 kansliatehtävissä työskentelevää naista. Yleisesikunnan henkilömäärä vaihteli 700 - 1000 henkilön välillä ja oli enimmillään 2500.

Erkki Sutela toimi jatkosodan aikana päämajassa yleisesikunnan päällikkö kenraali Heinrichsin ja komento-esikunnan päällikön kenraaliluutnantti Tuompon adjutanttina samanaikaisesti. Hän oli vänrikkinä kunnostautunut ja haavoittunut jo Talvisodassa viisi päivää ennen sodan päättymistä, jossa toimi joukkueenjohtajana. Jatkosodassa luutnanttina Sutela johti ensin kiväärijoukkuetta ja kohta kiväärikomppaniaa.

Loukattuaan keväällä 1942 polvensa hyökkäyksessä niin pahasti, että polvea jouduttiin operoimaan ja kun leikkaus vielä epäonnistui, niin hänet komennettiin rintamalle kelpaamattomana Päämajaan. Päämajassa hän toimi aluksi järjestelyosastolla, mutta kerran toimittaessaan papereita kenraali Heinrichsille jäi Sutela kenraalin mieleen. Muutaman viikon kuluttua komensi Heinrichs hänet luokseen ja pyysi häntä adjutantiksi. Alussa Sutela toimi sijaisena, kun vakituinen adjutantti luutnantti Tiitola oli sairauslomalla, matkalla tai lomalla. Hyvin pian hänet nimitettiin kuitenkin vakinaiseksi adjutantiksi, tosin virallinen nimitys päiväskäskyssä oli vuoden 1943 puolella. Tässä tehtävässä silloinen vasta ylennetty kapteeni Sutela pääsi aitiopaikalta näkemään ja kokemaan sodanjohtomme toimia noina vaaran vuosina.

Sutelan ajo-ohjeet

Maanantaina 23.6.2003 kokoontuimme kuten niin monesti aiemmin aamukymmeneltä Valkealan Essolla, jossa Erkki Sutela kertoo meille matkan aikataulut ja kohteemme Mikkeliin. Seuraavaksi allekirjoittanut käänsi Opelinsa kohden Jalkaväkimuseota, jossa Sutela kertoi kierrättävänsä meitä ensin. Saavuimme lyhyemmän pysähdyksemme johdosta muita aiemmin museolle, joten saatoimme pikaisesti tutustua museon erikoisnäyttelyyn. Kustaan sodasta aina suomalaisiin SS-vapaaehtoisia käsitteleviin näyttelyihin keskityimme mielenkiinnolla.

Sutela Jv-museolla

M/27 -jäkäkäri

Vanhaa väkeä

Jalkaväkimuseolla Sutela piti lyhyen esitelmän Mannerheimristin ritareista ja ritariuden perusteista, jonka jälkeen kiersimme museon pikaisesti. Erkki Sutela muisti kehua Talvisodan aikaista parasta tyttöystävänsä Emmaa, eli venäläistä sotasaalisrikivääri PK-27 Degtjarevia, mikä ei jättänyt pulaan niin kuin suomalainen PK-28 Lahti-Saloranta. ”*Se on inhoittava tilanne, kun vihollinen nousee läheltä kimppuun ja vedät liipaisimesta, niin mitään ei tapahdukaan*” - Sutela kertoi.

Jatkosodan kk-pesäke

Kierroksemme jatkui seuraavaksi Päämajamuseolle, jossa Sutela paheksui nykyisiä muutoksia itse rakennukseen, mitkä eivät vastanneet sodanaikaista olemusta. ”*Ei sodan aikana täällä esimerkiksi mitään pimennysverhoja ollut*” - Jyrisi Erkki Sutela. Pihalla Sutela lisäksi kertoi missä kenenkin työhuoneet olivat. ”*Tuolla päässä oli eversti Hallamaan johtama tiedusteluosto, minne meillä ei ollut mitään asiaa. Ylhäällä oli Eversti Valo Nihtilän johtama ooppera eli operatiivinen osasto*”, jne. - kertoi Sutela.

Marsalkka Mannerheim lähimpine avustajineen sijoitettiin tänne Keskuskansakoululle ja sen opettajainhuone muutettiin ylipäällikön työtilaksi. Mitään ei saanut viedä pois, jopa kirjat oli jätettävä paikoilleen. Kerran adjutantit yrittivät heittää täytettyä pölyistä pöllöä pois, mutta Marski vaati senkin takaisin. Marsalkka oli hyvin nuuka ja kun hän pitkäselkäisenä halusi uuden tuolin työhuoneeseensa, niin käski hän alai-

siaan lainaamaan sellaisen joltain, vaikka rahaa olisi ollut ostaa uusi tuoli.

Marskin työhuoneen kuuluisa pöllö

Lopuksi matkamme suuntautui hotelli Kalevan toiseen kerrokseen, jossa sijaitsevaan Mikkelin Klubiin meille oli tehty loistava kattaus. Mainittakoon, että sota-aikana Klubin tiloissa lounasti Marsalkka seurueineen. Jos Marski oli matkalla tms. isäntänä toimi yleisesikuntapäällikkö. Siis päivittäin 12.30 oli lounas ja 19.30 päivällinen.

Alkuruokana oli metsäsienikeittoa kera kuuluisan Marskinryypyn ja oluiden. Todettakoon, että sieniä vierastavatkin keuhivat kilvan mainiota keittoa. Seuraavaksi meille laskettiin etemme viinit sekä varsinainen ruoka: perunamuusia ja Pyhäjärven paistettuja muikkuja. Sutela kertoi vilkkaasti aterian edetessä tapahtumista Marskin pöydässä. Marsalkka ei koskaan pitänyt mitään ruokapuheita, hän vain tarttui syömävä-

lineisiin ja aloitti ruokailun. Ryyppyä ottaessaan hän kumarsi oikealle, että vasemmalle ja otti ryyppyn kahdessa tai kolmessa osassa. Marskinryyppy otettiin aina alkuruuan yhteydessä ja lasi piti olla tyhjänä ennen kuin lautanen oli tyhjä. Lounaalla hän otti aina yhden ja päivällisellä kaksi ryyppyä. Kerran eräs kenraali läikytti alkuruokana olleen munakkaan päälle ryyppystä, johon Marski pääsee sanomaan: ”*Onko munakkaamme hyvää*”, johon kenraali vastaa, että ”*erinomaista*”. Marsalkka huomauttaa vielä: ”*En tiennytkään, että se vielä parane sitä, jos sen päälle kaata vielä viina*”. Lopuksi söimme tyrnimarjasorbettia, jonka jälkeen kahvi- tai teekupillinen kruunasi maukkaan ja maistuneen aterian.

Kerrottakoon vielä keitä Klubilla on vierailut. Klubi on nähnyt Marsalkan seurueissa niin Ruotsin perintöprinssi Gustaf Adolfin, kuin Kolmannen valtakunnan korkeimpia johtajia, pahamaineisimpana Reichsführer-SS Heinrich Himmler, mikä ei ollut Marsalkalle mieluinen vieras, mutta jota ei voinut sivuuttaa vuonna 1942. Narvikin sankari kenraali Dietl oli taas mieluisa vieras, kuten kenraali Waldemar Erfurth, joka tapasi Mannerheimiä vielä sodan jälkeenkin. Dietelillä oli kujeileva mieli, kuten hän kerran ajeli adjutanttinsa kanssa Kalevassa hissillä ylös ja alas ruokatunnin ajan, estäen toisia ihmisiä käyttämästä hissiä.

Tovin kuunneltuamme mielenkiintoisia tarinoita sota-ajan Päämajasta ja sen historiasta, oli meidän noustava ja kiitettävä seuruettamme, koska aika on rahaa sanotaan. Ajaessamme kotia kohden, oli jälleen kerran meillä paljon mietittävää, siitä mitä näimme ja kuulimme. Kiitollisina odotamme taas tulevaa yhdistyksemme ritkeä, tiedä mistä itsemme seuraavaksi löydämme.

Kattauksemme Klubilla